



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Venerabilis Patris Thomæ à Jesu ... Opera Omnia

Homini Religioso Et Apostolico Tam Qvo Ad Vitæ Activæ, Qvam Contemplativæ functiones utilissima, Duobus Tomis Comprehensa. In Qvibvs Singvlari Pietate, Varia Ervditione Clariori Et Breviori Stylo Continentvr Et Explicantvr ...

Tomás <de Jesus>

Coloniæ Agrippinæ, 1684

Capvt XII. An peccata omnia possint Evangelica denunciatione manifestari Prælato ut patri?

urn:nbn:de:hbz:466:1-38601

stante, quod cum eo sit actum per viam correctionis fraternæ, ac proinde siue per eam viam correctus fuerit, siue non, atque etiam siue sit spes, siue non sit, emendationis. Cui sententiæ aperte subscribit Covarruv. lib. 2. *variarum resolutionum*, Cap. 10. num. 3. Ubi affirmat, posse quem accusari, ut puniatur, non obstante, quod fuerit in foro conscientie absolutus, atque emendatus. Et probatur hoc dictum: nam virtus charitatis, cuius est actus correctio fraternæ, & virtus iustitiæ, ad quam pertinet ille processus iudicialis, non sibi præjudicant, nec se mutuo impediunt, cum habeant diversos ac proprios suos fines.

Tertio à M. Bannes assignati casus, in quibus non solum licet, verum etiam ex præcepto obligatio judicialis denuntiatio

Secundò dicit Magister Bannes. In tribus casibus, id quod diximus, non modo licitum esse, sed etiam debitum ex præcepto. *Primus casus* est, quando alicui non modo licet, sed tenetur accusare, aut inquirere peccatum, ut si esset perniciosum Reip. iuxta ea, quæ inferius trademus, ubi videbimus, aliquando teneri quæpiam ad denunciandum: aliquando verò posse id licitè facere, quamvis non teneatur, ut optime asserit Bannes, dicto art. 8. dub. 4.

Secundus casus est, quando is, qui crimen seu peccatum novit, legitime à iudice interrogatur, etiam si peccatum illud non sit tale, ut teneatur quis deferre, dummodo possit saltem licitè denunciare propter bonum commune, quod redundat ex punitione criminum; tunc ex obedientia Superiori debita, tenetur quis eum manifestare, ut infra dicemus, *Tract. 2. agentes de inquisitione speciali.*

Tertius casus est, quando est spes, ut per judicialem processum reus corrigatur, & ad cor redeat; tunc enim (ut rectè docuit illic M. Bannes) charitas, per quam processus fraternæ correctionis institutus fuit, debet imperare virtuti iustitiæ, ut inchoet etiam processum judicialem, quo etiam finis charitatis obtineatur, scilicet emendatio fratris. Ex quo fit, quod etiam quis emendetur ex correctione paternæ: possit tamen nihilominus judicialiter puniri propter illud peccatum, à quo resipiscit. Id tamen fieri potest ob aliorum exemplum, & bonum commune, qui iustitiæ finis possit per judicialem viam prærendi, etiam quando reus per poenitentiam resipiscit.

Secundò infertur, quod si cesset spes emendationis rei; tunc esse cessandum à processu correctionis fraternæ; potest tamen tunc nihilominus inchoari via judicialis, idque propter aliorum exemplum & bonum commune: & habere locum iustitiæ, quantumcunque desperetur à privata correctione. Itaque in his casibus, siue reus emendetur, siue non emendetur, quando peccatum est contra bonum commune, exordiri potest, & aliquando debet nova tela iudicii à denunciatione juridica.

Sed dices: an in hoc casu ille, qui fratrem denunciavit, possit nihilominus esse testis post finitum processum fraternæ correctionis, cum incipit nova tela judicialis? Respondetur, omnino posse. Ita censet Magister Sorus, in *relezione de secreto*; membro 2. *quest. 4. post conclus. 9.* idque colligit ex illis verbis Domini: *Adhibe tecum unum, aut duos testes, ut in ore duorum, vel trium testium stet omne verbum &c.* Quare si denunciator adhibuit unum, erunt testes duo; quia denunciator ipse habet locum testis, & denun-

ciatoris; si duos, erunt tres, ut dicitur quoque in Cap. *Omni*, extra, de testibus.

Ex omnibus his superius annotatis, colligitur, quod tribunalis paterni posse esse quatuor principales fines. *Primus*, Ut proximus paternè admonitus post adhibitos testes, accedente monitione paternæ, facilius corrigatur. *Secundus*, Ut si nolita siue monitione non fuerit sufficienter emendatus, adveniente Prælati severa correctione, & punitione paternæ adhibita, omnino emenderit. *Tertius*, Ut illum præservet à recidiva, etiam ex communicatione adhibita, cum opus fuerit. *Quartus*, Ut Prælati non solum prospiciat bono fratris privato; sed etiam communi bono omnino consulat. Quibus addi potest alius gradus; Ut finis correctionis via, quæ omnino paternæ debet esse, reo peccatum contra bonum commune, & in pravum aliorum exemplum committente, siue corrigibilis siue incorrigibilis existat, fiat novus gradus ad denunciationem juridicam, quando ita opus fuerit, inspectis aliis circumstantiis, ut bono communi, & aliorum scandalo consulatur.

C A P V T XII.

An peccata omnia possint Evangelicalia denunciatione manifestari Prælati ut patri?

Voco autem *Patrem*, illum Prælatum, qui sit pius, & prudens, & qui erga subditos vilcera patris gerat, & qui sciat, & possit præcavere in futurum; & demum qui consulat famæ Evangelicæ denuncianti, non aliter, ac si esset pater naturalis ipsius. Deinde ad perfectam huius materiz, plenioris explicationem, oportet præmitte, quæ occulta, quæ verò publica, & notoria delicta dicantur; & rursum, quæ contra bonum privatum aperte militant: ac demum quæ gravia, quæ atrociora, quæ æt atrocissima dicantur?

Occultum, quantum ad præsens propositum attinere videtur, illud delictum censetur, quando unus, aut pauci id sciunt, neque est deductum in iudicium. Notorium verò dicitur, quod nulla tergiversatione celari potest. Præterea nota, quod tam publica, quam privata delicta subditi possunt, in delicta, quæ sunt contra bonum commune, ut sunt crimina in DEUM commissa, ut hæresis, blasphemia, & alia, quæ dicuntur atrociora, ut *Cap. sequenti* dicemus; & in ea, quæ contra bonum privatum, vel tertium, vel propriam personam committuntur, ut si quis vellet innocentem occidere, vel si quis aut ebrietati sine aliorum scandalo esse deditus.

Quæ verò delicta contra bonum commune Religionis censenda sint, non est facile iudicare; Multi enim omne peccatum bono Religionis nocivum existimant; quia qui lædit partem, videtur totum læsisse, cum damnus partis redundet in damnus totius. Quæ quidem sententia aperte falsa videtur, Nam aliud est directè, & immediatè bono communi, aliud vero indirectè, & mediatè ei damnus inferre; quare illud peccatum in damnus cedere publicum solum censeri debet, quod habet pro objecto immediatè bonum commune, ut hæresis, siue pro-

ditio Civitatis, quæ immediate bono communi advertantur.

Speciatim vero, quæ sint peccata, quæ damno afficere solent commune bonum non solum indite ad, sed etiam objectivè, & directè, hujusmodi in Religione ceteri debent.

Interim- tur deli- cta, qua communi bono Reli- gioni ad- rariatur, & nociva sunt.

Primo. Crimen in DEUM, ut hæresis, blasphemia, & similia.

Secundo. Crimen læsæ majestatis temporalis, quale esset in Religione, graves offensæ in Generalem, Provincialem, eorumque locum tenentes commissa, ut expressè docet Franciscus Aretinus in sua *practica generali* Cap. 16. & Recentiores alii. Nam si Jurisconsulti tenent, quod quando facinus est commissum adversus Episcopum, aut similem personam, reducit ad crimen læsæ majestatis; eadem ratione sentiendum est apud nos, quando crimen esset commissum adversus Generalem, qui est nobis loco Principis, aut etiam Provincialem, qui etiam habet inter nos auctoritatem quasi Episcopalem.

Tertio. Si quis esset proditor Religionis, eam vel notabili infamia, sive calumniis in conspectu sæcularium afficeret.

Quarto. Qui in sacris Superioribus, alicujus Provincie, vel monasterii divisionem molirentur, aut qui pacem inter Superiores iniquè, & malitiosè turbarent.

Quinto. Falsificatio litterarum, & sigilli Superiorum.

Sexto. Libellus famosus.

Septimo. Peccatum carnis, præcipuè peccatum indicibile, quod quidem esse in perniciem publicam Religionis, Doctores communiter docent. Ut refert Emanuel Rodr. in *Foro judiciali* Cap. 3. Quibus adde peccatum fornicationis, si cum aliorum scandalo committitur, vel si talibus circumstantiis contingat, quod facile possit in aliorum notitiam venire. Idem censendum est de familiaritate cum femina suspecta, ex qua timeri potest aliquod futurum scandalum.

Octavo. Ambitiones, seu subornationes in officiorum electionibus. Hæc enim facile solent impedire dignos electionem, & turbare Capitula generalia seu provincialia, quæ omnia sunt damno communi bono.

Nono. Peccatum proprietatis, maximè si cum scandalo aliorum committatur. Adde etiam furtum de re gravi Ecclesie, vel Monasterii.

Decimo. Dissipatio bonorum Monasterii, ac iniqua eorum administratio.

Undecimo. Quodcumque aliud scandalum præcipuè coram sæcularibus paratum, quale esset ludere chartis, aut se in eorum conspectu inebriare, aut minus honestè eam feminis tractare, & similia alia, quæ bonum Religionis nomen obscurare solent.

Duodecimo. Malum Prælatorum seu aliorum seniorum exemplum, quo alii facile ad similia peccata committenda ad eorum imitationem pertrahuntur. In quo quidem genere annumerandi sunt à fortiori Authores, sive seminatores opinionum relaxatarum, quibus alii, vel à perfectione assequenda retardantur, vel remissius in vocatione assumpta se gerunt; quod quidem magno detrimento esse solet Religionibus Reformatis.

Decimotertio. Impunitas delictorum, ex qua orti solent in Communitate plurima mala. Im-

Thom. à Jesu Oper. Tom. I.

punitas enim, Bernardo teste in Epist. ad Eugen. *Incuria soboles insolentiam adfert, impudicitia raddix, transgressionumque nutrit esse solet.* In hoc enim differe constat Religiones Reformatas à jam lapsis: non quod nullus peccans in Reformatis inveniatur; sed quod nullus impunè peccare sinatur.

Decimoquarto. Prælati, qui alicujus Constitutionis, laudabilis consuetudinis, aut alterius ceremonie observantiam facile prætermittunt, magnum etiam communi bono vulnus infligunt.

Demum illud tanquam regulam certam stabilendum existimo, quod omne peccatum, quod natura sua, non solum aptum est ceteros de Communitate Religiosos inficere, aut quod eis lapsus occasionem præbeat; sed etiam omne illud, quod in causa est, ut reliqui remissius in sua vocatione vivant, magnum publico bono damnatum, & jacturam interit.

Præterea peccata omnia, si cum aliorum scandalo fuerint commissa, non esse Evangelicè denuncianda, communis sententia tenet cum D. Thom. 2. 2. q. 33. art. 7. asserente: publica delicta, publicè corripienda, & severè punienda, ut ceteri timorem habeant, communi bono oportunitis remediis consulendo. Quare punio similibus delictorum, non tam paternè, quàm juridicè omni diligentia, & cura punienda sunt, & præservanda Communitas ab infectione similibus peccatorum.

Secundo. Certum existimo, quod peccata secreta quantumvis communi bono perniciosæ, præmissa correctione fraterna, ut sæpius dictum est, Prælato Evangelicè sunt denuncianda, ut ipse meliori modo, quo potest, tum ut pater, tum ut iudex fratris bono consula, & communi bono in primis prospiciat, tum admonendo, tum præveniendo, tum quando opus fuerit, puniendo non ordinariæ punitione correspondente delicto, sed tantum extraordinariæ; ita tamen, ut sine dispendio famæ proximi quantum fieri potest, communi bono consulatur. Quod si abique læsione propriæ famæ id fieri nequiverit, dammodo bonum commune integrum, & illæsum permaneat, non multum curandum de bono famæ; quia in omnibus commune bonum, famæ est præferendum. Si vero peccatum idcirco sit contra bonum privatam, tunc non est dubium, quod Evangelicè denunciandum sit Superiori.

Dices? Quod si Prælatus sciat, & advertat peccatum publicum fratris, vel secretum in publicam perniciem, an tunc fieri debet denunciatio Evangelica? Respondetur: Quod si Prælatus peccatum agnoscat, & propriis cernat oculis, non semper videtur monendus; sed quia multi Prælati, ita segniter, & remissius se gerunt, vel (ut melius dicam) ita dormiunt, ut sæpè hujusmodi peccata non advertant; monendi sunt, & reverenter urgendi ad punitionem paternam publicam, sive secretam, si peccatum sit secretum: quia cum omnes subditi teneantur ex debito justitiæ legalis, communi bono Religionis studere, tenentur sæpè Prælatum stimulare, ac pungere, ut sedulo communi totius Communitatis bono incumbat, quia videmus Prælatos sæpè aliàs boni zeli & desiderii, subditorum suasionibus animari ad punitionem similitum peccatorum.

Arguitur quorundam Prælatorum segnitates & negligentia.

Nnn

CA

IESU Spirit. II

XII. Evangelicè manifestari? Prælatum, qui... gæ subditos... offi. præcaverit... lat famæ Ev... esset pater... am h. jus... em, oport... ero publica, &... ac dem... atrocissimæ... propo... nferat, qu... esse deduc... ur, quod n... eterea no... delicta sub... ontra bonu... IM comm... que dicunt... de in ea, que... e, vel pro... s velle ino... ebriari sine... m com... esse judic... o Religio... partem, vi... partis re... dem senten... directè, &... ero indur... quare... blicum lo... bjecto in... live pro... ditio